

Farsund kommune
Boks 100
4550 FARSUND

Oslo, 4.12.2015

Deres ref.:
2014/208

Vår ref. (bes oppgitt ved svar):
2013/4859

Saksbehandler:
Harald Solberg

Tilsagn om midler til opprydding i forurenset sjøbunn i Lundevågen i Farsund kommune - Avtalennummer 15028204

Fjorden inn til Farsund er blant de 17 prioriterte områdene i den nasjonale handlingsplanen for opprydding i forurenset sjøbunn. Det er tidligere ryddet opp i noen viktige sjøområder i fjorden som var kilder til spredning av miljøgifter. Farsund kommune søker nå om midler til å rydde opp miljøgifter i fire andre sjøbunnområder i Lundevågen. Tiltaket er kostnadsberegnet til 17,6 millioner kroner. Miljødirektoratet gir Farsund kommune tilsagn om inntil 50 % av kostnadene, maksimalt 8,8 millioner kroner. Alcoa Norway, avd. Lista og Farsund kommune skal bekoste resten av oppryddingen. Tiltaket skal være gjennomført, rapportert og sluttfakturert innen 1.12.2017.

Miljødirektoratet viser til søknad datert 12. november 2015 om statlig tilskudd til å gjennomføre tiltak i forurenset sjøbunn i Lundevågen i Farsund, vedlagt tiltaksplan for Lundevågen utarbeidet av Ecofact og utredningsnotat fra prosjekt Rene Listerfjorder.

Bakgrunn

Fjorden inn til Farsund er blant de 17 prioriterte områdene i den nasjonale handlingsplanen for opprydding i forurenset sjøbunn, jf. St. meld. nr. 14 (2006-2007) «*Sammen for et giftfritt miljø - forutsetninger for en tryggere fremtid*». Hensikten med det nasjonale oppryddingsarbeidet er at miljøgifter fra tidligere tiders industriutslipp skal tas ut av sirkulasjon og bort fra økosystemet. Dette skal oppnås ved at det gjennomføres helhetlige oppryddingstiltak i utvalgte fjord- og havneområder. Fjorden inn til Farsund by, hovedsakelig Lundevågen, er prioritert for opprydding fordi den er sterkt forurenset med miljøgiftene PAH og PCB som spres i området.

Behov for tiltak

Vannforekomsten Lundevågen er klassifisert i Vann-nett med dårlig økologisk tilstand og i risiko for ikke å nå vannforskriftens krav om god kjemisk og økologisk tilstand innen 2021. Det er tidligere ryddet opp i sjøbunnen ved Engøy og Naudodden som var kilder til spredning av miljøgifter. Åtte år etter den forrige omfattende undersøkelsen ble de øvrige aktuelle tiltaksområdene i Lundevågen undersøkt og risikovurdert ila. 2014. Dette var nødvendig for å sjekke om det skjedde en naturlig

forbedring av miljøtilstanden i sjøbunnen slik man antok. Naturlig forbedring ble ikke påvist. De nye resultatene fra risikovurderingen viste tvert imot at det er betydelig risiko for negative effekter på human helse og økologi og for spredning av miljøgifter fra sjøbunnen.

Lundevågen er inndelt i seks delområder for vurdering av tiltak. Det er anbefalt å gjennomføre første fase tiltak i de fire områdene som har høyest forurensningsgrad, hvor også risikoen for spredning av forurensningen viser seg å være størst og giftighetstester ga dårlige resultater på grunn av den alvorlige forurensningssituasjonen. Tiltakene omfatter tildekking av sjøbunnen med ren sand/skjellsand i de fire delområdene. Etter tre år skal det gjennomføres en ny miljøundersøkelse for å verifisere om tiltakene har hatt ønskelig effekt og for å vurdere om det er behov for å gjøre flere oppryddingstiltak i sjøbunnen.

Det er også foreslått en fase 2 med tiltak i to gjenstående delområder i Lundevågen. Siden fase 2-områdene er på større dyp, er risikoen for spredning av forurensning fra disse områdene mye mindre enn for de fire områdene som inngår i fase 1. De er derfor ikke prioritert for oppfølging nå. Om det blir behov for tiltak i disse, vil også avhenge av resultatene fra overvåkingen etter fase 1-tiltakene.

Søknad om statlig medfinansiering

Prosjektgruppen for Farsund, som består av Alcoa Lista og Farsund kommune, har sluttet seg til innholdet i tiltaksplanen og de konklusjonene som foreligger. Partene er enige i konsulentens anbefalinger om å gjennomføre fase 1 i tiltaksplanen.

Kommunen og Alcoa Lista har meddelt at de vil anses som likeverdige parter i forbindelse med oppryddingsarbeidet. Finansierungsplanen viser at de vil gå inn med 25 % hver av de totale kostnadene ved miljøtiltaket. Farsund kommune vil stå som tiltakshaver og søker Miljødirektoratet om de resterende 50 %, inntil 8,8 mill. kroner. Kostnadsoverslaget ser slik ut:

Delområde	Tiltak	Kostnad u. mva. (kr)
Verneområdet	Tildekking	489 500
Kommunekaien	Tildekking	3 713 000
Ytre Lundevågen Sør	Tildekking	8 690 000
Ytre Lundevågen Nord	Tildekking	2 346 300
Totalsum foreslåtte tiltak		15 238 800
Uforutsette kostnader 15 %		2 285 820
Totale kostnader m/usikkerhet		17 524 620

Det er skissert en fremdriftsplan hvor finansiering skal godkjennes i januar og detaljprosjektering, søknad om tillatelse fra fylkesmannen og anbudsprosess gjøres frem til sommeren 2016. Kommunen vil stå som tiltakshaver, og vil bruke Rene Listerfjorder til å koordinere tiltakene i Flekkefjord ved innhenting av anbud og tiltaksgjennomføring. Tiltaket planlegges gjennomført vinteren 2017.

Det fremgår også av tiltaksplanen at partene legger til grunn at gjennomføring av fase 2-tiltak (i de to dypereleggende områdene) er lite sannsynlig, og at en tilvarende kostnadsfordeling vil bli brukt hvis det likevel skulle bli aktuelt med fase 2-tiltak.

Miljødirektoratets vurdering

Det er dokumentert at Lundevågen er sterkt forurenset av PAH og PCB og at det foregår en uakseptabel spredning av forurensningen som medfører helsemessig og økologisk risiko. Det er tidligere gjennomført sjøbunntiltak ved to av de andre viktige forurensete områdene i fjorden og tilførsler til vågen av miljøgifter fra forurensningskilder av betydning er stoppet. Siden det ikke foregår en naturlig ny sedimentasjon som forbedrer tilstanden i målbar grad, er oppryddingstiltak i sjøbunnen med sikte på å stanse spredning av miljøgifter etter Miljødirektoratets vurdering nå blitt det viktigste tiltaket å gjennomføre for å bedre miljøtilstanden. Vår konklusjon er at det nå er riktig å prioritere opprydding i de fire anbefalte forurensete sjøbunnområdene.

Årlig bevilger Stortinget midler over statsbudsjettets kap. 1420, post 69 til statlig medfinansiering av oppryddingstiltak i forurenset grunn og sedimenter. Miljødirektoratet har ansvar for å forvalte midlene. Posten skal brukes til å dekke utgifter til undersøkelser og gjennomføring av oppryddings-tiltak i forurenset grunn og sedimenter som er forurenset av miljøgifter. Utgangspunktet er at forurenser-betaler-prinsippet gjelder der det fremdeles finnes en ansvarlig forurenser. I flere fjordområder og havner er det imidlertid uklare ansvarsforhold for den eksisterende forurensningen, og i slike områder kan det være behov for at staten går inn med midler for å sikre nødvendig fremdrift i oppryddingsarbeidet.

Det er ingen fastsatt modell for hvor stor del det statlige bidrag til finansieringen i det enkelte oppryddingsprosjektet skal være. Hver sak vurderes konkret ut fra miljøhensyn, budsjettammer og prioritering av området.

I foreliggende sak har det vært en lengre dialog om finansieringen av opprydding, og i søknaden er en finansieringsplan Miljødirektoratet mener er forsvarlig nå på plass.

Både Farsund kommune og Alcoa Lista har bidratt til forurensingen av tiltaksområdet gjennom kommunalt avløp, avfallsdeponier og gjennom havnevirksomhet. Farsund genererer i likhet med andre byer noe avrenning av miljøgifter. Den påviste PAH-forurensningen i sjøbunnen er overveiende pyrogen og i stor grad knyttet til tilførsler fra Alcoa Listas havnedrift som søl ved lossing/lasting. Vi finner det også rimelig å anta at deler av PAH-forurensningen skyldes historiske kilder som siste verdenskrig og tidligere sjøfartsvirksomhet. Her finnes det ikke lenger noen ansvarlig forurenser. Det har også vært gjennomført gjentatte undersøkelser for å finne landbaserte kilder som forklaring på PCB-forurensningen i sjøbunnen, men det har ikke vært mulig å identifisere kilder eller ansvarlige forurenser for PCB-en i tiltaksområdene.

Ut fra behovet for å få til en helhetlig opprydding i Lundevågen og på grunnlag av de foreliggende ansvarsforholdene finner Miljødirektoratet at staten kan gå inn med inntil 50 % av midlene til opprydding i forurenset sjøbunn i Lundevågen, avgrenset oppad til 8,8 millioner kroner. Dette under forutsetning av at Farsund kommune og Alcoa Lista finansierer den andre halvparten av kostnadene ved tiltaket.

Andre forhold

Miljødirektoratet ser det som lite realistisk å prioritere en tiltaksfase 2. De to delområdene som utgjør fase 2 er enten på dypt vann eller har vesentlig hard bunn. Risikovurderingen som er gjort viser også at det er langt mindre risiko for spredning av forurensning fra disse to områdene enn fra

de fire områdene som inngår i fase 1. Tre år etter at tiltaket er gjennomført og tilfredsstillende resultat er dokumentert, er det lagt opp til at det skal gjennomføres en oppfølgende undersøkelse for å dokumentere om tiltaket har hatt positiv effekt på fase 2-områdene. Vi forutsetter at denne undersøkelsen blir gjennomført.

Miljødirektoratet understreker at dette brevet ikke er avgjørende for de forurensningsfaglige vurderingene og gjennomføring av tiltaket etter forurensningsloven. Oppryddingstiltak i forurenset sjøbunn krever en tillatelse etter forurensningsloven, da selve tiltaket kan medføre fare for forurensning under anleggsarbeidene. Fylkesmannen i Vest-Agder er delegert myndighet for denne saken og vil gjøre konkrete vurderinger av de forurensningsmessige ulempene med tiltaket sammenholdt med andre fordeler og ulemper.

Konklusjon

Det er dokumentert behov for å rydde opp i deler av Lundevågen. I tiltaksplanen og tilleggsdokumenter er det redegjort for behov for og omfang av tiltak, tiltaksmetode, kostnader totalt og per delområde, finansieringsplan og en fremdriftsplan er skissert. Miljødirektoratet prioriterer opprydding i Lundevågen og gir tilsagn om midler på inntil halvparten av kostnadsoverslaget, begrenset til maksimalt 8,8 millioner kroner eksklusive merverdiavgift. Det forutsettes at den andre halvparten blir bekostet av de øvrige partene. Midlene bevilges over årets statsbudsjett kapittel 1420.69 med avtalenummer: 15028204. Midlene er overførbare og skal brukes i 2016-2017.

Tiltaket skal følges opp med en undersøkelse for å verifisere effekten av det etter tre år.

Rapportering og utbetaling

Fakturering og rapportering av økonomi skal gjøres til Miljødirektoratet fortrinnsvis tertialvis. Utbetaling underveis vil skje mot faktura vedlagt dokumentasjon på medgåtte utgifter eks mva. og en kort framdriftsrapport. Sluttrapportering på hele prosjektet må skje i god tid slik at dokumentasjonen for utbetaling kan godkjennes innen 1. desember 2017 som er frist for å sende inn slutfaktura. Slutfaktura for bruk av midlene må være Miljødirektoratet i hende senest 3 måneder etter at prosjektet er ferdigstilt. Oversikt over kostnadsfordeling mellom Miljødirektoratet og Farsund kommune må fremgå av fakturagrunnlaget.

Om det forekommer kostnadsendringer ved innhenting av tilbud eller av andre årsaker, må dette rapporteres til Miljødirektoratet så snart som mulig. Sluttutbetaling baseres på regnskap kontrollert av revisor. De beløp som revisor ikke kan bekrefte, må spesifiseres. Ved mislighold av vilkårene for tilskudd kan Miljødirektoratet kreve utbetalte beløp tilbakebetalt. Siste del av tilskuddet, 15 %, blir ikke utbetalt før kontrollert sluttregnskap med revisorattestasjon og sluttrapport for tiltaket er levert til Miljødirektoratet, og prosjektets tiltaks mål er oppfylt. Dersom det kontrollerte regnskapet viser at prosjektet er blitt rimeligere enn kostnadsoverslaget i søknaden som lå til grunn for tilskuddet, skal tilskuddet justeres og restbeløp inndras. Midler som ikke er disponert innen 1.12.2017 kan bli trukket tilbake.

Faktura skal sendes per post til Miljødirektoratet, Postboks 5672 Sluppen, 7485 Trondheim eller per epost til fakturamottak@miljodir.no. Miljødirektoratets avtalenummer 15028204 skal oppgis i feltet for «Deres ref.» på alle fakturaer. Det tas forbehold om at Miljødirektoratet og Riksrevisjonen gis

anledning til å føre kontroll med at midlene benyttes etter forutsetningene, jf. Bevilgningsreglementets § 10 annet ledd og Riksrevisjonsloven.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages til Klima- og miljødepartementet innen tre uker etter at dette brevet er mottatt. Klagen bør begrunnes og skal sendes Miljødirektoratet.

Hilsen
Miljødirektoratet

Ingvild Marthinsen
avdelingsdirektør

Kristine Mordal Hessen
seksjonsleder

Kopi til:

Flekkefjord kommune	Kirkegaten 50	4400	FLEKKEFJORD
Fylkesmannen i Vest-Agder	Postboks 513 Lundsiden	4605	Kristiansand S
Alcoa Norway ANS Avd. Lista	Lundevågen	4550	FARSUND